

El cabaret galàctic

Els anys 70, a Barcelona bullia la música. La cassola era el Zeleste, un local que aglutinava un seguit de músics molt imaginatius. Sant Boi els farà un reconeixement.

Homes i dones i nens del cap dret correu, correu, que el temps pot no ser etern, per entre núvols i molins de vent s'obren les portes d'aquest cabaret.”

L'any 1973 el panorama musical de Barcelona vivia uns moments de transició. El cicle de la música progressiva tocava fons, però el precedent que havia deixat ja era inesborrable. És més, alguns joves van descobrir un llenguatge nou que els havia de servir per a expressar moltes idees. Ara, el país no estava per acords massa estripats. La Cançó s'emportava la majoria d'audiències, amb diferència. Però no tots els joves estaven disposats a continuar escoltant Nova Cançó, oimés quan els aires que venien

dels EUA i d'Europa portaven noves coses a dir i noves maneres de cantar. Víctor Jou era un d'aquests joves, amb el cap ple de projectes, l'un dominant els altres: el Zeleste.

El 10 de maig d'aquell any, Víctor Jou va obrir la sala Zeleste al carrer de l'Argenteria, al número 63, en un local que havia estat un magatzem tèxtil —com recordava una inscripció a la façana—. El nom de Zeleste provenia d'un conte infantil (*Babar*) i el logotip fou dissenyat pel fill de cinc anys de Víctor Jou. “Volia omplir un buit i ja feia dos anys que hi treballava”, recorda Víctor Jou. L'objectiu era d'oferir la cosa més nova en música pop, formes experimentals, música clàssica, tertúlies, jazz, aglutinar poetes, gent del còmic, del cinema... Un nou concepte de l'oci es va imposar a Barcelona. La

ARXIU

skyline lúdica de la ciutat es va dividir en dues parts separades per la Diagonal: la Barcelona bocacciana i la Barcelona zelestial.

La primera actuació, la hi va fer el grup de *Gato Pérez*, Slo Blo. “El *Gato* fou el primer que parlà d’ona laietana, perquè el Zeleste era al costat de la Via Laietana i perquè els primers pobladors de la ciutat foren els laietans”, explica el músic Jordi Batiste, organitzador del reconeixement d’enguany als músics que van fer vibrar la ciutat amb el que també s’anomenà “nova música”, “nou rock català” i fins i tot “música peluda”.

“El posadiscos neda en moscatell i el matre dorm dessota del taulell, miss Univers predica als quatre vents: deixa-hi a fora la noció del temps.”

Fòrum de músics. El Zeleste, no va arrencar fins al seu segon any d’existència. Molts grups es van formar al caliu de la sala del carrer de l’Argenteria, com l’Orquestra Mirasol, l’Orquestra Plateria, Barcelona Traction, La Voss del Tropic; uns altres hi van trobar un magnífic espai d’expressió, com la Companyia Elèctrica Dharma o la & Batiste. Més endavant també hi van aparèixer Secta Sònica, Blay Tritono, Música Urbana, Rondalla de la Costa, Mirasol-Colores, Oriol Tramvia, Esqueixada Sniff i Música Dispensa, i molts més encara. També hi havia les figures ja consagrades com Pau Riba, Sisa, Jordi Sabatés, Toti Soler, o grups com Iceberg o els darrers dies de Fusioon, amb Max Sunyer i Santi Arisa respectivament. “Iceberg i Fusioon, érem d’un planter diferent, érem semiprofessionals i teníem més qualitat que no pas l’ona laietana, però com que sempre ens trobàvem a les actuacions, al final ens van posar tots al mateix sac”, explica Max Sunyer. Muntar un grup musical no era gens fàcil. Iceberg, com relata en Max Sunyer, es va haver de fer la taula de so, les torres dels llums, fins i tot la mànega de so, “una mànega de regar per on fèiem passar, amb una mica de pols de talc, 21 cables de 50 metres, cada concert”. Si per a ells ja era difícil de tenir infraestructura, encara ho era més per als qui començaven. Per resoldre la dificultat i donar sortida a tota aquella gent tan inquieta, Víctor Jou va dotar el Zeleste d’un equip mínim que utilitzaven tots els grups: un altaveu per banda i dues torretes de tres metres amb quatre focus. A més de la sala d’assajar, els grups podien utilitzar una furgoneta per anar a fer concerts. Tot organitzat d’una manera cooperativista.

A poc a poc a Zeleste va organitzar un servei de *management* per portar els grups no sols fora de la ciutat sinó per tot el país, per Espanya, França i altres països europeus. A més d’aquesta feina de promoció, i d’una escola de música, a partir de l’any 74 Víctor Jou, amb l’ajuda de Rafael Moll i la companyia discogràfica catalana Edigsa, va començar una col·laboració per editar la feina que feien tots aquells grups. El primer disc d’aquesta entesa fou *El senyor dels anells* de Jordi Sabatés.

No es tractava de gent amb un estil musical definit i homogeni, eren més aviat uns músics que estaven farts de la Cançó i volien fer alguna cosa nova, diferent. Diferent fins i tot del que es feia a tot arreu del món. Els grups cercaven el mestissatge entre allò que sentien (en aquells moments Chic Corea, Miles Davies, Weather Report, Herbie Hancock...) i les seves arrels. “Intentàvem de fer música no-comercial, molt influïda per músiques molt diverses, com el flamenc. De tot, menys pop i rock”, assegura Max Sunyer. “L’únic que teníem en comú era aquesta llibertat a l’hora de crear”, explica Jordi Batiste. Els estils es movien entre el jazz, rock simfònic, jazz-rock, free rock... tot i

que sempre hi havia figures com Sisa o Pau Riba que destacaven per un estil molt personal i inclassificable (si és que es podia classificar ningú). Per Xevi Planes, crític musical, “tots aquells grups només tenien tres nexos: coincidència en el temps (anys 70), coincidència en el lloc (Zeleste) i coincidència en l’esperit (recerca particular en la música experimental)”. Com David i Goliat (sense arribar mai a la batalla final), aquells “peluts” van demostrar que hi havia altres coses, a part la Cançó. “Hi havia un enfrontament molt clar amb la Cançó, sobretot amb els seus promotors, que tenien massa interessos”, opina Víctor Jou. Pel crític Jordi Sierra, “la gent de la Cançó es va empenyar bastant. Ens miraven com en Frank Sinatra mirava els Beatles”. Segons Pep Fortuny, de l’Elèctrica Dharma, “no hi havia una picabaralla real; però nosaltres volíem ser més alternatius. No calia explicar gaires coses, per això érem

més músics que no cantants; només calia celebrar la fi del règim. Volíem que la gent ballés i s’aixequés de les cadires”. L’única connexió que va haver-hi entre Zeleste i la Cançó fou la incursió de na Maria del Mar Bonet amb l’Orquestra Mirasol, amb un gran èxit, més enllà

D’esquerra a dreta i de dalt a baix, la & Batiste, Jaume Sisa, Pau Riba i el ‘Gato’ Pérez. La major part de grups i components del rock laietà es van formar a la sala Zeleste, al carrer de l’Argenteria de Barcelona, molt prop de la Via Laietana, d’on el Gato Pérez va extreure el nom que donaria cohesió al moviment.

dels efectes miraculosos contra la pluja, al tercer Canet Roc.

“Barres i estrelles símbols del passat, falç i martells en el mateix mirall. Déus i senyors i exèrcits condemnats, el somni és vida al cabaret somniat.”

Noctàmbuls i eclèctics. La capacitat de la sala era de 300 a 400 persones, i la decoració girava entorn d'elements pop-art. Zeleste va tenir durant molts anys l'aurèola de local alternatiu, i aviat va somoure la vida nocturna de la ciutat. Les nits s'allargaven fins a la matinada. La gent feia cua per poder-hi entrar, alguns provaven de fer-se simpàtics al porter, uns altres quan veien un músic se li tiraven a sobre per poder entrar amb ell. La qüestió era ficar-se dins i desinhibir-se. A la barra, noctàmbuls i eclèctics de tot arreu s'empassaven whiskies i gintònics, gràcies als quals cada nit sortia el sol en forma de “música de fons d'una alegria col·lectiva –com sempre diu en Pep Fortuny–. Toqués qui toqués, al final sempre fèiem interminables *jams* amb músics de diversos grups”, afegeix. En Jordi Batiste recorda que “sempre hi havia cues i, la gent que anava molt esqueixada, la feien fora. Eren bastant selectius. També era un moment d'un cert desencant, i molta gent ja tornava de tot; era un ambient una mica decadent”. Jordi Sierra va implicar-se a fons en aquell moviment i fins i tot va fer un llibre: *Historia y poder del “rock català”* (Ed. Música de Nuestro Tiempo, 1977), que tracta dels temps “heroics” del local barceloní. “Al voltant de Zeleste va anar creixent el nostre Greenwich Village particular. Va arribar un moment que anava al Zeleste per inèrcia, m'hi trobava com a casa, hi havia una *història* molt oberta, molt divertida”, recorda Jordi Sierra. Però, tot i el bon nivell musical que s'aconseguia, el Zeleste no va deixar de ser un espai per a minories selectes i barcelonines. Tanmateix, l'ona laietana que expandia el local va tenir moments d'una gran

El 10 de maig de 1973 Víctor Jou (baix) va obrir la sala Zeleste en un local que havia estat un magatzem tèxtil. El nom de Zeleste provenia d'un conte infantil (*Babar*) i el logotip fou dissenyat pel fill de cinc anys del mateix Víctor Jou.

repercussió pública, sobretot als grans festivals, com en les quatre edicions del Canet. “No va ser tan minoritari, si tens en compte que els mitjans de comunicació ens marginaven completament i, tot i així, teníem un gran ressò no sols a casa, sinó també a Espanya”, assegura Víctor Jou.

Fer memòria ara, vint anys després, és un exercici que a vegades fa que els seus protagonistes n'idealitzin alguns aspectes. Si bé la música laietana va tenir un gran èxit de popularitat als festivals, també és cert que la venda de discos era, generalment, inversament proporcional a aquesta popularitat. Les causes poden ser moltes i diverses, però segur que no era manca de creativitat. A diferència d'ara, la indústria discogràfica no s'immiscia gens en les idees dels músics. Les poques companyies que hi havia (Concèntric, Ekipo, Bocaccio, Dimensión i sobretot Edigsa), confiaven en les idees dels grups. “En aquell temps es van fer una vintena de discos amb Zeleste-Edigsa, i tots amb absoluta llibertat. Va ser un autèntic miracle”, afirma Víctor Jou. Per Jordi Batiste, “Edigsa es va jugar els calers; només els importava que la música fos interessant”. Del mateix parer és Pep Fortuny: “No anaven de cara a la pela. Edigsa va ser molt generosa i va ser una magnífica plataforma per a fer arribar la música laietana a tothom, per més que hi van perdre molts calers”.

“Monjos borratxos i alquimistes folls fan boires baixes, flamarades d'or, ses suaus carícies m'han buidat el cor del sentiment inhòspit de l'enyor.”

Tot s'acaba. Però, com passa amb tots els moviments artístics, arribà la crisi cíclica de l'ona laietana. La declinació va començar el 78, després del darrer Canet Roc, el més internacional de tots quatre, organitzat per Pau Ribà. Zeleste va tancar les portes el 79 i les tornà a obrir el 80 amb un disseny molt fred, però acordat a la dècada que s'acostava. Causes, n'hi ha moltes i per a tots els gustos. El tancament d'Edigsa i el trasllat de totes les discogràfiques a Madrid va ser un cop definitiu. Què havia passat? Per Pep Fortuny “va haver-hi un desencant social i polític que també va afectar la música. Nosaltres ens vam salvar perquè creïem en nosaltres mateixos i perquè teníem un públic fidel”. Aquest desencant també va afectar els músics, car veien que no podien viure del que els agradava de fer i molts van anar reconvertint-se en orquestres de ball. Va començar l'època daurada de l'Orquestra Plateria, la Salseta del Poble Sec i Huapachà Combo.

Tot i que la idea inicial era la de popularitzar la música, aquest objectiu no es va aconseguir mai. Zeleste era una sola sala amb un equip de gent que no van poder respondre a la crisi cíclica

ca, i a poc a poc tot anà evolucionant per camins molt oposats. Ara bé, per Víctor Jou "la música laietana no s'ha acabat. Llavors es van produir els canvis i les idees i després no s'ha fet res sinó copiar, sense reconèixer la feina de gent com Pau Riba, per exemple". La màgia va desaparèixer en un cluc d'ulls. Els yuppies dels 80, com els romans, van liquidar els laietans i la seva llibertat musical.

El llegat de tot allò resta molt difús actualment. Per Max Sunyer, "l'herència està en grups com Estamos Reunidas, Amordiscos, Stupendams, Errol Woiski i tots aquells qui encara continuem tocant en aquella línia, com en Toti Soler o en Carles Benavent, per dir-ne un exemple". Músics, promotors i cronistes coincideixen a dir que el que hi ha ara és degut a tots els esforços fets abans. Tanmateix, només els grups que avui fan rock i pop tenen la popularitat que, als laietans, els faltà. Fan rock i pop com en qualsevol altra part del globus, la majoria no són de Barcelona i venen discos com quasi mai no s'havia vist en la música moderna catalana. A més, Els Pets, Sopa de Cabra, Brams, Pep Sala, darrerament han fet un cop d'ull a tot un passat musical (el seu, el nostre), per reivindicar-lo. Fan versions, demanen col·laboradors laietans i Pep Sala fins i tot ha produït el penúltim disc de Pau Riba. Grups com Umpah-pah o Zitzània practiquen un estil que s'abeura directament de gent com Riba o Sisa. Uns altres grups simplement no hi connecten (també és bo). Les diferències entre dècades són moltes i omplirien pàgines d'un tractat sociològic que algun dia caldrà fer.

Però, pels laietans, ara s'ha girat la truita de les vendes. No sols pel domini del rock en català, sinó perquè totes les reedicions que fa la discogràfica PDI del catàleg Edigsa, val a dir: tots els laietans, en disc compacte, tenen un èxit insospitat. Així, doncs, què va passar a final dels 70? Un problema de calers, de ressò als mitjans de comunicació, d'educació musical...? Vint anys més de perspectiva potser ens ho deixaran veure clar. Mentrestant, dissabte podrem gaudir, en ple Altaveu 94 de Sant Boi (el Baix Llobregat), d'una mostra prou representativa del que es feia a la sala Zeleste els anys 70. Una sala que, com la cançó de Sisa, va ser un cabaret galàctic. Cabaret per la desinhibició i llibertat amb què cadascú s'hi expressava i creava, i galàctic perquè es mantenia allunyat d'allò que el públic en general estava disposat a escoltar.

"El cabaret galàctic ja és obert, els paralítics hi aprendran claqué, la masovera enganya els innocents, cambriers romàntics cremen els diners".*

(*Tots els fragments són de la cançó "El Cabaret Galàctic", de Jaume Sisa, que pertany al disc *Galeta Galàctica*). **Oriol Cortacans**

DIJOUS, 8 DE SETEMBRE

10.00 h - 18.00 h Hotel-Restaurant "El Castell"

EUROPA I CULTURA: UN CAMÍ PER FER

19.30 h Jardins de la biblioteca Can Castells

ALTAVEU FRONTERA
PRESENTACIÓ DE FRONTERA 94
CONCERT POP, ROCK, HIP-HOP
EAT MEAT - ZIT ZÀNIA - ROSAS ROJAS
ENTRADA GRATUÏTA AMB INVITACIÓ

21.00 h El Castell

PREGO I LLIURAMENT DE PREMIS
AMB LA COL·LABORACIÓ DE EL CASTELL

DIVENDRES, 9 DE SETEMBRE

19.30 h Jardins de la Biblioteca

ALTAVEU FRONTERA
MÚSICA TRADICIONAL I ALTRES MÚSIQUES ÈTNIQUES
ANSAMORA amb CAMÀLICS
ADOLF OSTA
MERCADO NEGRO
ENTRADA GRATUÏTA AMB INVITACIÓ

22.00 h Plaça Ajuntament

MÚSICA LAIETANA I BLAY TRITONO
ICEBERG VOSS DEL TRÓPICO
IA-BATISTA ELÈCTRICA DHARMA
PAU RIBA ORQUESTRA PLATERIA
XAVIER BATLLÈS

3.30 h Pati de l'Institut Rubió i Ors

SEGURIDAD SOCIAL
PREU: 1.000 PTES. VENDA ANTICIPADA
1.500 PTES. TAQUILLA

DISSABTE, 10 DE SETEMBRE

12.00 h Parc de la Muntanyeta

NOE RIVAS
"VINE A LA FESTA"
Ateneu Santboià

18.30 h

FLAMENC
AL CANTE YOLANDA, A LA GUITARRA "EL CALIFA"
AL CANTE GINESA ORTEGA, A LA GUITARRA "EL CALIFA"
AL CANTE DUQUENDE, A LA GUITARRA CHICUELO.
TOMATITO
PREU: 1.000 PTES. VENDA ANTICIPADA
1.500 PTES. TAQUILLA

19.30 h Jardins Biblioteca Can Castells

ALTAVEU FRONTERA
NOVES SONORITATS DE LA CANÇÓ
LIDIA PUJOL ♦ TEDEUM ♦ REMIGI PALMERO
ENTRADA GRATUÏTA AMB INVITACIÓ

22.00 h Pati de l'Institut Rubió i Ors

JOAN MANUEL SERRAT
PREU: 1.500 PTES. VENDA ANTICIPADA
2.000 PTES. TAQUILLA

23.30 h Plaça de l'Ajuntament

L'ORQUESTRA DE L'ASSOCIACIÓ DE MÚSICS
DE JAZZ DE CATALUNYA

DIUMENGE, 11 DE SETEMBRE

12.00 h Parc de La Muntanya

LA SARAGATA
"SARAGATA DE FESTA"
ORGANITZA: RIALLES

19.00 h Ateneu Santboià

PAU RIBA
"DE RIBA A RIBA"
PREU: 1.000 PTES

19.30 h Jardins de la Biblioteca Can Castells

ALTAVEU FRONTERA
JAZZ
DAVID MENGUAL QUARTET
ELI RASPALL QUARTET
PEP O'CALLAGHAN GRUP
ENTRADA GRATUÏTA AMB INVITACIÓ

21.00 h Plaça de l'Ajuntament

TANCAMENT AMB CLAU DE MARXA
CAFÉ PARÍS, CLAU DE LLUNA I XAROP DE CANYA

ORGANITZA:

Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

AMB EL SUPORT DE:

Conselleria de Cultura, Departament de Cultura

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat